

№ 10.

Warszawa, dn. 5^{ty} marca 1932 r.

Ogóln. zbioru № 517.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

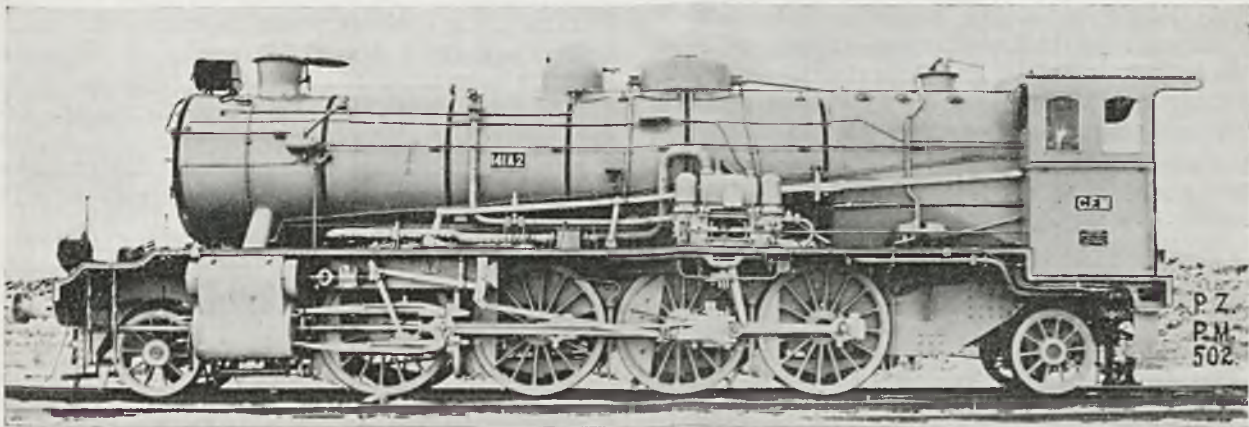
TREŚĆ NUMERU: Pięćsetny parowóz fabryki lokomotyw w Chrzanowie. — Projekt zmiany w kategoriach niebezpieczeństwa w przemyśle metalowo-maszynowym. — W sprawie międzynarodowej konwencji o przewozie towarów kolejami żelaznymi. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Ceny. — Patenty.

PIĘĆSETNY PAROWÓZ FABRYKI LOKOMOTYW W CHRZANOWIE.

„Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce Spółka Akcyjna”, będąca członkiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, obchodziła w dniu 27 lutego r. b. uroczystość z okazji wykończenia w zakładach swoich 500-go parowozu. Uroczystość powyższa odbyła się w Chrzanowie, dokąd udali się licznie zaproszeni goście z Warszawy w piątek wieczór. Obchód uświetnili swoją obecnością: Pan Minister Komunikacji inżynier Alfons Kühn, Pan Wiceminister Przemysłu i Handlu Franciszek Doleżał, Pan Wojewoda Krakowski, Dowódca D. O. K. Kraków, wielu dyrektorów departamentów i urzędników różnych ministerstw,

przedstawiciele miejscowych urzędów oraz reprezentanci wyższych szkół technicznych i przemysłu metalowego.

Uroczystość odbyła się na terenie fabryki w hali-lakierni, gdzie znajdował się pod parą Jubilat, przedstawiony na poniższej fotografii. Parowóz ten jest typu francuskiego, używanego na kolei Paryż—Orlean. Jest on 10-tym z dwunastu parowozów normalnotorowych, które Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce wybudowała na zamówienie zagranicznej firmy „Compagnie des Chemins de Fer du Maroc”. Techniczne dane tego parowozu są następujące:

Układ osi 1—4—1
Ilość cylindrów 2
Średnica cylindra 620 mm
Skok tłoka 700 mm
Średnica kół wiązanych 1650 mm
„ „ tocznych 1050 „

Rozstawienie osi stałych 3500 mm
„ osi skrajnych 10920 „
Nadciśnienie pary 14 atm.
Powierzchnia rusztu 3,8 m²
Całkowita pow. ogrzewalna 188,4 m²
Powierzchnia przegrzewacza 65,4 m²

Całkowita długość 13795 mm
Ciężar w stanie próżnym 81,3 tonn
„ roboczym 89,7 „
„ napędowy 69,2 „
Największa szybkość 105 km/g
Siła pociągowa 13700 kg

Gdy goście zebrali się w hali-lakierni, która wypełniona była pracownikami, wejście Panów Ministrów Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu wraz z osobami urzędowymi było powitane odegraniem hymnu narodowego przez orkiestrę fabryczną.

Następnie z trybuny udekorowanej zielenią i kwiatami przemówił Prezes Rady Nadzorczej Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce hr. Adam Tarnowski. Mówca przedewszystkiem powitał w serdecznych słowach zebranych, a następnie złożył podziękowanie

Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej za uświetnienie obchodu przez delegowanie swego reprezentanta Pana Ministra Kühna, bezpośredniego protektora fabryki. Podziękowawszy wszystkim osobom przybyłym na uroczystość, Prezes Tarnowski zaznaczył, że daje ona władzom i pracownikom zakładów chwilę radości z tej racji, że po 8 latach ich niestrudzonej pracy opuszcza fabrykę 500-tna lokomotywa w towarzystwie jedenastu takichże maszyn, które będą w najbliższych dniach przewiezione przez Gdynię do Marokka. Pan Tarnowski wskazał na Jubilatkę, która jest symbolem sprawności zakładów i która czeka na błogosławieństwo zebranych, ażeby potem mogła świadczyć w innej części świata o użyteczności i rzetelności polskiej pracy.

Drugim mówcą był p. inżynier Roman Morawski, dyrektor Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce, który scharakteryzował Zakłady Chrzanowskie. Przedsiębiorstwo to posiada odlewnię brązu, kuźnię, warsztaty mechaniczne, warsztat montażowy, magazyn, oddział elektrotechniczny i laboratorium. Wszystkie maszyny są napędzane silnikami elektrycznymi, które otrzymują prąd z elektrowni w Sierszy Wodnej, oddalony o 9 km od Chrzanowa. Prąd dostarczony do fabryki o napięciu 2200 V jest przetwarzany we własnej stacji transformatorowej, częściowo na prąd stały, częściowo na prąd zmienny o niższym napięciu. Kierownictwo fabryki, pragnąc osiągnąć największą wydajność pracy, zastosowało nowoczesne zasady, oparte na czynnikach duchowych i mechanicznych. Fabryka podczas swego istnienia wybudowała 26 domów dla urzędników i robotników, posiada kursy dokształcające dla rzemieślników, przedszkole dla dzieci robotników (gdzie znajduje się około 80 dzieci od 2 do 6 lat), bibliotekę fabryczną, straż ogniową, orkiestrę, stadion, place tenisowe, tor kolarski i t. p.

Fabryka, poczynając od kwietnia 1924 r., wybudowała 500 parowozów 30-stu różnych typów, z których 9 typów normalnotorowych i 21 typów wąskotorowych. Swoją produkcją parowozów wąskotorowych Pierwsza Fabryka Lokomotyw wyparła z Polski konkurencję zagraniczną. Do eksportu zagranicę Zakłady dążyły od kilku lat, lecz dopiero w ostatnim roku otrzymały zamówienia ogółem na 28 lokomotyw, z których już wykonano 10 dla Bułgarii i 6 dla Łotwy, a obecnie są wykończane dwie ostatnie z dwunastu dla Marokka. Prócz tego Zakłady wybudowały około 60 walców szosowych z silnikami spalinowymi.

Następnym mówcą był Pan Minister Alfons Kühn, który przemówił w następujący sposób:

Dwa wybitne momenty zaszły w naszym życiu przemysłowym: pierwszy miał miejsce przed kilku laty, kiedy była oddana do ruchu pierwsza polska lokomotywa. Był to triumf wielkiej energii i pracy naszej. Sądziliśmy wtedy, że, urzeczywistniwszy ideę samowystarczalności na tem polu, osiągnęliśmy cel przez wytworzenie jednej z najtrudniejszych i najważniejszych maszyn, używanych w technice.

Dla naszej inicjatywy i wytrwałości nie było to jednak kresem; zapragnęliśmy eksportu naszych lokomotyw nie tylko do krajów, nie posiadających własnego przemysłu, lecz nawet do krajów, które mają stary przemysł. Stając do zawodów z najpierwszemi przemysłami świata, zdołaliśmy wejść na rynek więcej od naszego uprzemysłowiony i tak wymagający, jakim

jest Francja. To jest właśnie ten drugi moment, który jest ważniejszym, niż pierwszy. To poczucie daje dużą satysfakcję, która świadczy o talencie, ambicji i umiejętności naszych pracowników.

Te piękne wyniki osiągnięte zostały przez zharmonizowanie pracy i wysiłków wszystkich. Wysiłki i zapobiegliwa polityka rządu, obywatelskie stanowisko przemysłowców polskich, wysoka wiedza i zdolności naszych techników oraz wytrwałość i zdolności naszych robotników — zharmonizowane i ożywione jedną ideą — podniosły wysoko sztandar naszego Państwa i sprawiły, że osiągnęliśmy cel, o którym nie marzyliśmy jeszcze przed kilku laty.

Dalej Pan Minister stwierdził, że uroczystość obchodzona nie jest lokalna, lecz powinna być uważana za uroczystość światową, gdyż świadczy ona, że przy odpowiednich wysiłkach naród, powstały z popiołów niedawno, może dopędzić inne narody na polu gospodarczym.

Pan Minister Kühn oświadczył, że ma zaszczyt reprezentować naszego Najwyższego Zwierzchnika, Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, który, będąc bliski spraw przemysłowych i będąc luminarzem wiedzy technicznej, śledzi z wielką troską za poczynaniami przemysłowcami i dał wyraz swego uznania dla Polskiej Fabryki Lokomotyw przez nadanie wysokich odznaczeń jej pracownikom. Pan Minister składa więc pracownikom Zakładów, poczynając od naczelnej Administracji, siłom technicznym i wszystkim pracownikom swoje najszczerze powinszowania z okazji wysokiego uznania ze strony Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie Pan Minister Kühn apeluje do nich, ażeby nie ustawali w swoich wysiłkach i coraz dalej posuwali swoje prace, pomimo przeżywanego ciężkiego okresu dla całego życia gospodarczego, który to okres musi przeminąć, a wtedy będziemy gotowi do spełnienia nowych zadań pracy i zdobycia nowych rynków zbytu.

Następnie Pan Minister zwrócił się specjalnie do wyróżnionych, którzy będą udekorowani za swoją pracę i wysiłki i życzył im, ażeby nosili nadane im wysokie odznaczenia z przeświadczeniem, iż spełnili godnie swój obowiązek względem Ojczyzny. Później Pan Minister A. Kühn dokonał dekoracji odznakami Krzyża Zasługi niżej wymienionych 26 pracowników i robotników Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce. Otrzymali:

Złoty Krzyż Zasługi:

Inż. Jan Dąbrowski, Inż. Marjan Symonowicz,
Inż. Aleksander Tadeusz Krzywicki.

Srebrny Krzyż Zasługi:

Inż. Leon Kolnik, Inż. Konstanty Gołajewski,
Inż. Juljan Paczowski, Inż. Kazimierz Bogacki,
Oskar Kunkel.

Bronzowy Krzyż Zasługi:

Rudolf Świder, Alfred Urbanczyk,
Józef Tomaszewicz, Stanisław Mitas,
Antoni Bielaczyc, Paweł Błaszczyc,
Konstanty Necel, Stanisław Rychlik,
Jan Hann, Teodor Kałuża,
Szczepan Iwanek, Franciszek Pilch,
Wojciech Mirowski, Stefan Medwecki,
Jan Stypiński, Stanisław Kluszczyński,
Franciszek Cebula, Wiktor Rzepecki.

Po udekorowaniu odznaczonych pracowników, lokomotywa-jubilatka wyjechała z hali, przy dźwiękach Marsyljanki, na podwórze fabryczne, prowadzona przez inżyniera Marjana Symonowicza, kierownika warsztatów mechanicznego i montażowego. Na tle tej lokomotywy zostały dokonane zdjęcia fotograficzne zebranych gości i pracowników fabryki.

Według programu uroczystości goście zwiedzili fabrykę, oprowadzani przez kierownictwo po całych zakładach, poczem odbyło się zwiedzanie kolonji urzędników i robotników.

O godzinie 12-iej w sali „Sokoła“ w Chrzanowie, pięknie dekorowanej polskimi kilimami, portretami dostojników państwowych oraz flagami francuskimi i polskimi, odbyło się w serdecznym nastroju śniadanie, w którym wzięli udział zaproszeni goście, administracja fabryki oraz wszyscy pracownicy i robotnicy odznaczeni krzyżami za usługi. Podczas śniadania pierwszy przemówił założyciel Spółki Akcyjnej P. F. L. w Polsce i wiceprezes Rady Nadzorczej p. inżynier Piotr Drzewiecki w następujących słowach:

„Jakkolwiek uroczystość dzisiejsza, obchodzona przez Pierwszą Fabrykę Lokomotyw w Polsce, staje się pamiątkiem i doniosłym zdarzeniem w historii naszego młodego jeszcze przedsiębiorstwa, to jednak zasługa dokonanego wyczynu, będącego powodem uroczystości, sięga znacznie szerzej poza mury tej fabryki, pomyślnie bowiem rezultaty, osiągnięte przez przedsiębiorstwo, są wynikiem szerszych znacznie czynników niż te, które leżą w zakresie działania i usiłowań zespołu osób skupionych przy fabryce.

Przemysł budowy maszyn, a więc i lokomotyw, należy do tych przemysłów, których istnienie i rozwój nie jest uzależniony jedynie od posiadania należytych surowców i sił pracowniczych; dominującym tutaj i niezbędnym czynnikiem jest wykształcenie naukowo-techniczne i wyrobienie fachowe szerokiego zastępu kierowników, personelu administracyjnego, technicznego i pracowniczego, a te w przemyśle rodzimym są do osiągnięcia jedynie w zależności od stanu kultury społeczeństwa i jego gospodarczego rozwoju. W wymianie międzynarodowej w dziedzinie maszyn uczestniczą jako dostawcy jedynie państwa kulturalne i gospodarczo rozwinięte.

Jeżeli więc liczny zespół pracowników Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce zdołał wznieść wytwórczość lokomotyw na wyżyny osiągnięte przez współzawodniczące z nami narody, to jest to wynikiem nie tylko pracy tego zespołu, ale i tych czynników, które kultury społeczeństwa i jego życia gospodarczego bronią i dla jego rozwoju kładą ustawowe fundamenty t. j. organizacji państwowej i jej władz.

W wysokim uznaniu za współdziałanie Władz z Panem Ministrem Komunikacji na czele, a w szczególności Ministerstwa Komunikacji, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i wszystkich podległych im urzędów i instytucyj, które okazywały zawsze pomoc w podejmowanej przez nas pracy, wnoszę toast na cześć Najwyższego Zwierzchnika, pierwszego przedstawiciela Państwa, który raczył zwrócić uwagę na nasze prace i wyróżnić zasłużonych pracowników naszych. Pan Prezydent Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej niech żyje!

Okrzyk ten był trzykrotnie powtórzony przez obecnych.

Następnie przemawiał Pan Wiceminister Przemysłu i Handlu Franciszek Doleżał, który zaznaczył, że obecni święcą wielkie święto pracy, doskonale zainicjowanej i zorganizowanej na tle ośrodka przemysłu metalowego — Pierwszej Fabryki Lokomotyw — który świadczy o kulturze narodu. Następnie Pan Minister podkreślił, że zasadniczym programem gospodarczym Polski jest rozwijać istniejące gałęzie przemysłu w celu zatrudnienia największej ilości ludzi, ażeby podnieść ich standard życiowy. Pierwsza Fabryka Lokomotyw podjęła wysiłek w zaraniu Niepodległości Polski i spełniła swoje zadanie, zaspokajając wewnętrzne potrzeby kraju i wychodząc na rynki zagraniczne.

Pan Minister Doleżał w imieniu Pana Ministra Przemysłu i Handlu wyraził życzenie dalszego rozwoju Pierwszej Fabryki Lokomotyw, wnosząc odpowiedni toast.

Po tem przemówieniu p. Leopold Wellisz, członek Zarządu Polskiej Fabryki Lokomotyw, odczytał depezę z życzeniami, otrzymaną od Pana Laroche'a Ambasadora Francji z Warszawy, poczem p. Prezes Rady hr. A. Tarnowski wniósł toast za pomyślność Towarzystwa Marokańskich Kolei, które udzieliło zamówienia na 12 lokomotyw. Na to odpowiedział p. Emil Ninin, inspektor kolei Paryż — Orlean, odbiorca parowozów dla Marokka, wnosząc toast za dalszy pomyślny rozwój Pierwszej Fabryki Lokomotyw.

Następnie przemówił pan inżynier Jan Jeziorański, Prezes Rady i Zarządu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, podkreślając, że obecny kryzys światowy zaważył ciężko na losach życia gospodarczego Polski, a najbardziej dotknął przemysł metalowy. W tym momencie więc uroczystość Polskiej Fabryki Lokomotyw jest jasnym promieniem, który wróży lepszą przyszłość i daje pewność, że ta placówka przemysłowa przetrwa kryzys i wyjdzie z niego jeszcze bardziej rozwinięta. P. Jeziorański wniósł toast za dalszy rozwój Zakładów.

Po tem przemówieniu p. Profesor Czczot powiadomił, że wybudowane parowozy dla kolei Marokańskich były poddane nadzwyczaj szczegółowym badaniom, których wyniki są jak najlepsze.

Następnie p. Inżynier Jan Dąbrowski, prokurent firmy i kierownik biura fabrykacyjnego przemówił w imieniu odznaczonych pracowników Pierwszej Fabryki Lokomotyw, podkreślając, że otrzymane od Najwyższego Dostojnika Rzeczypospolitej uznanie daje im poczucie czynnego współdziałania przy budowie życia gospodarszego Polski. W imieniu wszystkich pracowników mówca złożył przyrzeczenie, że i w dalszej pracy będą się oni kierowali ideą, która się zawiera w słowach: „Dla Ciebie Polsko i dla Twojej chwały“.

Po tych przemówieniach p. prezes Leopold Wellisz zakomunikował, że Pierwsza Fabryka Lokomotyw otrzymała depeze od wielu osób i instytucyj z życzeniami, a między innymi: od Pana Premjera A. Prystora, Ministra F. Zarzyckiego, Ministra M. Norwid-Neugebauera, Ministra I. Boenera, Profesora K. Bartla, ks. St. Lubomirskiego, Dyrektora A. Wierzbickiego, Prezesa C. Kłarnera, Profesora Księżopolskiego, Prezesa S. J. Okolskiego, Profesora M. Chorzewskiego, Dyrektora E. Prossy, redakcji „Przemysłu Metalowego“, Związku Inżynierów Kolejowych, Syndykatu Hut Żelaznych i t. d.

Na zakończenie śniadania zabrał głos Pan Minister A. Kühn, podkreślając rolę, jaką odegrały w akcji rozwoju przemysłu polskiego Rząd i czynniki państwowe przy skutecznym współdziałaniu sfer gospodarczych. Obchodzona uroczystość jest właśnie rezultatem współpracy i wspólnych wysiłków wszystkich wymienionych czynników. Następnie Pan Minister zaznaczył, że prócz tego uroczystość ta ma głębokie znaczenie jako fakt ekspansji wytworów naszego przemysłu do innej części świata, do Francji, która jest krajem sprzymierzonym z nami. Choć z Francją łączą nas węzły głębokiej przyjaźni i wzajemnego interesu, jednak dotąd byliśmy głównie jej odbiorcami, a teraz stajemy się również jej dostawcami. W naszym życiu wewnętrznym uroczystość ta jest również niepowodzianym faktem i z tej racji, że zmusza nas do okazywania większego szacunku dla własnej pracy i jej wyników.

Pan Minister, dziękując specjalnie pracownikom, że nie ustali w pracy i że ją prowadzili pod hasłem pożytku dla Państwa, wznosił toast na ich cześć.

Na zakończenie uroczystości wszyscy obecni podpisali się w księdze pamiątkowej Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce.

K. P.

PROJEKT ZMIANY TYTUŁÓW W KATEGORJACH NIEBEZPIECZEŃSTWA W PRZEMYSŁE METALOWO - MASZYNOWYM.

W dniach 29 lipca, 4 i 8 sierpnia r. ub. toczyły się obrady powołanej przez Polski Związek Przemysłowców Metalowych Komisji, mającej na celu przeprowadzenie rewizji dotychczasowego podziału przedsiębiorstw, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia w Lwowskim Zakładzie Ubezpieczeń.

Komisja w składzie pp. Zaporskiego (przewodniczący), Germana, Okolskiego, Rodziewiczza i Zaleskiego oraz z ramienia Biura P. Z. P. M. p. Gruchały przysłała do wniosku, że dotychczasowy podział, oparty na strukturze przemysłu dawnej Austrii, nie odpowiada obecnej organizacji przemysłu polskiego. Odnośna ustawa austriacka nosi datę 28 grudnia 1887 roku.

Odpowiedzialność za wypadki przy pracy jest różna. W jednych krajach, jak Francji, Anglii i Belgii, odpowiedzialność jest cywilna; w tych krajach pracodawca obowiązany jest ponosić koszty leczenia robotnika i wypłacać w całym okresie kuracji zapomogi, a następnie, po ustaleniu przez specjalną komisję lekarską stopnia niezdolności do pracy, — dożywotnią rentę. W innych krajach, jak Austria, Niemcy, Włochy i Szwajcaria, a także Polska, istnieje zbiorowe ubezpieczenie, gdzie wszelkie ciężary za nieszczęśliwe wypadki ponosi specjalna instytucja ubezpieczeniowa, na rzecz której przemysłowiec płaci premje; premje obejmują obok należności za ubezpieczenie jeszcze koszty prowadzenia instytucji ubezpieczeniowej.

System zbiorowego ubezpieczenia stosowany w Polsce jest dość kosztowny. Jako przykład wymienić można, że jedna z fabryk należących do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych wpłaciła w okresie od 1 lipca 1929 roku do 1 lipca 1931 roku do kasy Lwowskiego Zakładu Ubezpieczeń sumę zł 115 457,80, podczas gdy w okresie tym było w fabryce 8 wypadków, na które Zakład przyznał poszkodowanemu od 10 do 45 zł.

Jak już zaznaczono, obowiązuje u nas system odpowiedzialności zbiorowej, wprowadzony na zie-

miach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego ustawą z dnia 30 stycznia 1924 roku (Dz. U. R. P. rok 1924 № 16 poz. 148). System ten jest oparty na odnośnej ustawie austriackiej z 28 grudnia 1887 roku.

W myśl tego systemu wszystkie przedsiębiorstwa podzielone są na klasy, według stopnia niebezpieczeństwa grożącego robotnikowi w tym zawodzie. Najniebezpieczniejsze zawody oznaczone są wykładnikiem 100; wykładnik ten zmniejsza się w miarę zmniejszenia niebezpieczeństwa. Klasy są zgrupowane w 12 kategoriach. Wysokość składki zależy od kategorii i stopnia niebezpieczeństwa.

Ustawa austriacka daje bardzo surowe, obejmując w myśl par. 1, kryterjum wypadku przy pracy, albowiem nie tylko robotników, ale i urzędników zatrudnionych w przedsiębiorstwie, bez względu na rodzaj ich zajęcia, oraz uczniów, wolontariuszy, praktykantów, nawet krewnych i powinowatych, zatrudnionych w przedsiębiorstwie chociażby bezpłatnie, uważa za wypadek przy pracy nie tylko wypadki przy ruchu, względnie na terenie przedsiębiorstwa, ale nawet te, które zdarzają się w drodze z mieszkania do miejsca pracy i z powrotem.

Schemat kategorii niebezpieczeństwa jest następujący (Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 24 marca 1922, pomieszczone w Dzienniku Ustaw R. P. rok 1922 nr. 37 poz. 311).

Kategoria	A	obejmuje klasę	1 do	3 włącznie,	klasa średnia	2
•	B	•	3	•	5	•
•	I	•	4	•	8	•
•	II	•	7	•	11	•
•	III	•	10	•	14	•
•	IV	•	13	•	19	•
•	V	•	16	•	24	•
•	VI	•	20	•	30	•
•	VII	•	25	•	37	•
•	VIII	•	31	•	47	•
•	IX	•	39	•	57	•
•	X	•	48	•	70	•
•	XI	•	59	•	87	•
•	XII	•	73	•	100	•

Rozporządzenie powyższe dzieli przedsiębiorstwa na 558 tytułów, zebranych w XV grup.

Przemysł metalowo-maszynowy mieści się w grupie V — obrabiarki i VI — maszyny, narzędzia, instrumenty, przyrządy — i obejmuje w obu tych grupach 99 tytułów. Podział ten uwzględnia jeszcze w każdym niemal tytule zasadniczym rozbić na niejako dwa podtytuły (figurujące jako tytuły), to jest z dodatkiem „przedsiębiorstwo używające motorów“ i „przedsiębiorstwo nie używające motorów“. Oczywiście podział taki jest do pewnego stopnia anachronizmem w całym szeregu działów, gdyż istnienie dziś przedsiębiorstw bez motorów należy już do wyjątków. Usunięcie tego podziału w najbardziej jaskrawych wypadkach zmniejszyłoby ilość tytułów o 23, to jest do liczby 76.

W myśl zaleceń Komisji rozestany został do członków P. Z. P. M. na terenie b. zaborów rosyjskiego i austriackiego okólnik. Ankieta Związku objętych zostało 10 oddziałów Związku. Otrzymano 73 odpowiedzi, zredagowanych w należytej formie. Odpowiedzi te objęły 19 652 robotników. Zważywszy zaś, że większość odpowiedzi nie mówiła o ilościach urzędników i personelu biurowego fabryk, możemy przyjąć, że odnośne dane obejmują 25 000 ludzi.

Dnia 30 listopada r. ub. odbyło się zebranie Komisji P. Z. P. M., na którym rozpatrzono nadesłany przez członków Związku materiał. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi stworzono nowy podział tytułów obejmujących przemysł metalowy i maszynowy.

Podział ten jest następujący:

- 1) modelarnia i stolarnia,
- 2) odlewnia,
- 3) prasownia i kuźnia, szlancownia wraz z obróbką termiczną,
- 4) kotłownia i warsztat konstrukcyj żelaznych wraz ze spawaniem:
  - a) w fabryce,
  - b) montaż w terenie,
- 5) warsztat obróbki mechanicznej,
- 6) ślusarnia wraz z obróbką termiczną,
- 7) siłownia (ciepła, hydrauliczna, elektryczna),
- 8) cynkownia, galvanizownia, brązownia, niklownia, platerownia,
- 9) gwoździarnia, druciarnia, liniarnia i siatkarnia,
- 10) obróbka blachy cienkiej (poniżej 2 mm),
- 11) emaljownia,
- 12) śrubownia, niciarnia, hakownia,
- 13) wyrób amunicji (elaboracja),
- 14) magazyn i pakownia,
- 15) pomoc podwórzowa,
- 16) procesy produkcji nie pomieszczone w powyższych tytułach,
- 17) personel biurowy:
  - a) techniczny,
  - b) handlowy.

Jak widać z powyższego, praca Komisji dała pożądaną rezultat. Obecnie obowiązujący podział na 99 tytułów został zredukowany do 17 i przystosowany do obecnej struktury naszego przemysłu.

Komisja Związku wyszła z założenia, że podstawą do obiektywnej oceny kategorii niebezpieczeństwa jest nie rodzaj całej fabrykacji, ale poszczególne czynności warsztatowa.

W odpowiedzi na projekt Komisji Związku Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej opracowało swoje propozycje, które rozpatrzone były na posiedzeniu powołanej przez Ministerstwo podkomisji ministerjalnej dla przemysłu metalowego i hutnictwa.

Dnia 27 lutego r. b. odbyło się w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej posiedzenie podkomisji ministerjalnej pod przewodnictwem p. radcy E. Modlińskiego, na którym byli obecni przedstawiciele wszystkich Zakładów Ubezpieczeń, działających na terenie państwa polskiego, i w którym z ramienia Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych wzięli udział pp. German, Rodziewicz, Zaporski i Gruchała.

Projekt ministerjalny nowego podziału tytułów referowany był przez p. inż. Ruzyberga. Ministerstwo przeprowadziło komasację tytułów dotychczasowych, przyczem, aczkolwiek nie mogło oprzeć się w całości na propozycji Związku Przemysłowców Metalowych, gdyż jako punkt wyjścia swoich prac wzięło nie czynność warsztatową, lecz całość danego przedsiębiorstwa, to jednak w zasadniczych rzeczach starało się uzgodnić schemat swojego projektu z wnioskiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Jeżeli nie uznało w zupełności propozycji Związku, to przyczyny tego były następujące: po pierwsze potrzeba związania sche-

matu z metodą prowadzenia statystyki, która uwzględnia podział na przedsiębiorstwa, po drugie — według na zalecenia międzynarodowe, które stosują tego rodzaju podział.

W odpowiedzi na przemówienie referenta przedstawiciel biura Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych p. Gruchała, oświadczył, że proponowany przez Związek podział na czynności warsztatowe jest specjalnie dla przemysłu metalowo-maszynowego słuszniejszy; że przejściowe propozycje Ministerstwa z uwagi na przyczyny wyżej wskazane, a zwłaszcza, wobec nieprzygotowania Zakładu Lwowskiego do dożądanej wprowadzenia zasadniczej zmiany, czynią zadosć natychmiastowej potrzebie; że projekt ministerjalny przez znaczne poprawienie dotychczasowego podziału stanowi poważny krok naprzód, że jednak wymaga on pewnej korektywy, oraz że kwestja ustalenia nomenklatury nie przesądza sprawy łączenia dawnych tytułów, która wymagać będzie specjalnych rozważań, opartych na szczegółowych danych, dostarczonych przez Zakład we Lwowie.

W wyniku dyskusji ustalono następujący podział tytułów w dziale przemysłu metalowo-maszynowego.

- Poz. 1. Wytwórnie wyrobów z metali szlachetnych i półszlachetnych oraz towarów pokrytych temi metalami (wraz z chromowaniem). Znamię mniejszego niebezpieczeństwa — nieużywanie napędu mechanicznego.
- Poz. 2. Wytwórnie plecionek drucianych, lin metalowych, kabli elektrycznych. Mechaniczne druciarnie, gwoździarnie, wytwórnie śrub i nitów oraz wytwórnie igieł i szpilek.
- Poz. 3. Wytwórnie towarów z blachy cienkiej (do 2 mm) z wykluczeniem robót na budowalch:
  - a) z użyciem napędu mechanicznego,
  - b) bez napędu mechanicznego.
- Poz. 4. Prasownie, młotownie, tłocznie, z napędem mechanicznym oraz obróbką termiczną.
- Poz. 5. Warsztaty kowalskie.
- Poz. 6. Wytwórnie naczyń emaljowanych i glinowych (aluminowych) ocynkowanych i ocynowanych.
- Poz. 7. Wytwórnie kas pancernych, mebli metalowych.
- Poz. 8. Wytwórnie armatur do pomp, kotłów i t. p. obiektów.
- Poz. 9. Wytwórnie noży, kos, sierpów, pił, pilników, narzędzi i broni białej (wraz ze szlifiernią) — z napędem mechanicznym.
- Poz. 10. Ślusarnie (wytwórnie towarów ślusarskich i wag za wyjątkiem precyzyjnych) — z napędem mechanicznym.
- Poz. 11. Ślusarnie (wytwórnie towarów ślusarskich i wag za wyjątkiem precyzyjnych) — bez napędu mechanicznego.
- Poz. 12. Wytwórnie wyrobów cłownych, cynkowych i cynkograficznych oraz cynowanie i cynkowanie.
- Poz. 13. Zakłady instalacji i konserwacji dźwigów osobowych i towarowych.
- Poz. 14. Wytwórnie aparatów sanitarno-higienicznych i ogrzewniczych, wodomierzy i gazomierzy — bez robót instalacyjnych (objętych p. 28 budownictwa).
- Poz. 15. Wytwórnie konstrukcyj żelaznych oraz mostów żelaznych wraz ze spawaniem oraz montaż mostów i konstrukcyj w wytwórni.
- Poz. 16. Wytwórnie maszyn rolniczych oraz wytwórnie dźwigów osobowych i towarowych z wyłączeniem robót instalacyjnych. Znamię mniejszego niebezpieczeństwa — nieużywanie maszyn do obróbki drzewa.
- Poz. 17. Wytwórnie parowozów.
- Poz. 18. Wytwórnie maszyn przemysłowych osobno niewymienionych i kotłownie. Znamię większego niebezpieczeństwa — użycie maszyn do obróbki drzewa.
- Poz. 19. Warsztaty naprawy maszyn i kotłów — z napędem mechanicznym. Znamię większego niebezpieczeństwa — użycie maszyn do obróbki drzewa i wykonywanie robót poza warszatem.
- Poz. 20. Stocznie.

- Poz. 21. Wytwórnice i naprawa maszyn elektrycznych (z wyłączeniem precyzyjnych).
- Poz. 22. Zakłady wytwórcze, reparacyjne i instalacyjne sprzętu elektrotechnicznego.
- Poz. 23. Wytwórnice i naprawa samochodów i statków motorowych — bez użycia stoczni.
- Poz. 24. Wytwórnice karoserji, powozów i łodzi.
- Poz. 25. Wytwórnice samolotów (bez pilotażu).
- Poz. 26. Wytwórnice wagonów.
- Poz. 27. Wytwórnice i naprawa ręcznej i maszynowej broni palnej oraz maszyn do szycia, pisania i liczenia przy użyciu napędu mechanicznego.
- Poz. 28. Wytwórnice dział i innej ciężkiej broni palnej.
- Poz. 29. Odlewnie żelaza i stali jako samoistne przedsiębiorstwa.
- Poz. 30. Wytwórnice niewymienione w powyższych tytułach z napędem mechanicznym, a używające następujących maszyn do obróbki, tłocznie, prasy, młoty mechaniczne, nożyce, szlifiarki, wiertarki, tokarki, heblarki, maszyny do skręcania, aparaty do spawania.
- Poz. 31. Warsztaty mechaniczne precyzyjne. Wytwórnice i naprawa narzędzi i przyrządów chemicznych, farmaceutycznych, matematycznych, optycznych, fizykalnych, chirurgicznych, zegarów, wag precyzyjnych i t. p.
- Poz. 32. Wytwórnice i naprawa elektrycznych telegrafów, telefonów i sygnałów oraz aparatów radiofonicznych i dźwiękowych.
- Poz. 33. Wytwórnice i zakłady regeneracji elektrycznych lamp żarowych.
- Poz. 34. Wytwórnice i warsztaty naprawy organów, fortepianów, fisharmonij oraz wogóle instrumentów muzycznych:
- a) z napędem mechanicznym
  - b) bez napędu mechanicznego.

Wytwórnice używające maszyn do obróbki drzewa zaliczają się do wyższej kategorii.

Powyższy projekt postanowiono przesłać jako projekt podkomisji ministerjalnej do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Na tem przewodniczący zebrania p. radca E. Modliński zakończył obrady, oświadczając, że w sprawie ustalenia podziału powyższych tytułów na kategorie i uzgodnienie go z dotychczasowym podziałem odbędzie się specjalna konferencja o której terminie Polski Związek Przemysłowców Metalowych będzie powiadomiony.

S. G.

W SPRAWIE MIĘDZYNARODOWEJ KONWENCJI O PRZEWOZIE TOWARÓW KOLEJAMI ŻELAZNEMI.

Konwencja międzynarodowa o przewozie towarów kolejami żelaznymi z dnia 23 października 1924 r. przewiduje w art. 60 § 1 zebranie delegatów umawiających się państw w celu rewizji Konwencji najpóźniej w pięć lat po wejściu w życie zmian, postanowionych na ostatniej konferencji. Wobec tego, że postanowienia konwencji weszły w życie z dniem 1 października 1928 r., termin przeprowadzenia zmian upłyne z dniem 1 października 1933 r. i w tym czasie odbędzie się przypuszczalnie konferencja rewizyjna, zwołana przez rząd szwajcarski.

W związku z powyższym Ministerstwo Komunikacji, pragnąc zaznajomić się przed konferencją z opinią zainteresowanych sfer gospodarczych, zwróciło się do tych sfer o nadesłanie w terminie do dnia 1 kwietnia 1932 roku spostrzeżeń, jakie nasunęły się przez 3-letni przeszło okres obowiązywania konwencji odnośnie do praktyczności i celowości jej postanowień oraz wniosków co do ewentualnego uzupełnienia względnie zmiany jej dotychczasowego brzmienia.

Po nadesłaniu powyższych wniosków i spostrzeżeń Ministerstwo Komunikacji ma przystąpić do ich szczegółowego rozpatrzenia z tem, że zostaną one ewentualnie włączone do ogólnego materiału na konferencję rewizyjną oraz w miarę możliwości zgłoszone, jako wnioski Ministerstwa Komunikacji.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych prosi o nadsyłanie do biura Związku wszelkich uwag i propozycji jakie zdaniem fabryk zrzeszonych winne być uwzględnione przy rewizji Konwencji.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Finansowanie eksportu w Ameryce. Niedawno utworzona Reconstruction Finance Corporation o kapitale 2 miliardów dol. zajmować się ma również finansowaniem wywozu ze St. Zjednoczonych. Mianowicie American Manufacturers Export Association wyłoniła specjalny wydział, który rokować będzie z kierownikami R. F. C. co do tego w jakiej postaci amerykański przemysł korzystać będzie mógł ze środków postawionych do jego dyspozycji przez Corporation. Przewidziane jest dyskontowanie trat eksportowych o terminie rocznym, mogącym jednak wyjątkowo dosięgnąć okresu 5 lat. Realizacja tego projektu niewątpliwie spotęguje ekspansję wywozową przemysłu amerykańskiego, z którym trudno będzie konkurować przemysłom innych krajów.

Zniżka płac w Wielkiej Brytanji. Mimo spadku funta sterlinga, który pociągnął za sobą m. in. zmniejszenie zarobków robotniczych, w Anglii prowadzona jest akcja w kierunku dalszej redukcji tych zarobków. Anglja dąży w ten sposób z jednej strony do zwiększenia konkurencyjności i zbytu swych wytworów a z drugiej strony — do zwiększenia stanu zatrudnienia i do poprawy bilansu handlowego.

Ostatnio podpisana została umowa ze Związkiem robotników portowych, na mocy której zarobki robotników obniżone zostały o 7%. Minimalna stawka zarobku dziennego obniżona została z 12 szylingów do 11 szylingów i 2 pensów (zł 17,30 podług kursu).

Oświecanie robotników. W ostatnim numerze „L'Usine Belge“ z dn. 20. II. r. b. znajdujemy interesującą notatkę na temat konieczności uświadomienia robotników o trudnościach, z jakimi borykać się dziś musi przemysł.

Czytamy tam co następuje:

„Przemysłowcy, dotknięci głęboko kryzysem, wzywają do siebie inteligentniejszych i rozsądniejszych z pośród swoich robotników, aby im przedstawić czarno na białym, możliwie jasno i dokładnie, trudności obecnej chwili. Informują ich o znaczeniu i mnogości danin i opłat wszelkiego rodzaju, podatków, konfiskat skarbowych, które gnębią przemysł; zwracają im uwagę na nadmiernie wysoką taryfę kolejową, która dotyka niektóre przemysły.

Starają się oni podkreślić i zwrócić uwagę wtaємniczoną w ten sposób robotnikom w jakim stopniu Państwo oraz prowincja i organizacje, kierowane przez socjalistów, doprowadzają do ruiny przemysł przez swe nadmierne żądania pieniężne.

Robotnicy, mając oczy otwarte, zdają sobie dokładnie sprawę z całej szkodliwości polityki socjali-

stycznej, tak zręcznie umiejaczej się wkraść do gospodarki narodowej. Widzą oni dokładnie, że utrzymanie wysokich taryf kolejowych zawdzięczać należy nieprzejednanemu stanowisku związku zawodowego kolejarzy, grupującemu ludzi o zbyt wysokich wymaganiach.

Niech nasi przemysłowcy nie obawiają się uświadamiania swego personelu robotniczego o krzywdzie wyrządzanej wszystkim przez skryte stosowanie programu socjalistycznego. Wielu z pośród robotników potrafi rozumieć i myśleć, w przeciwieństwie do tego, co myślą o nich ich doradcy socjalistyczni“.

Zastosowanie się polskich przemysłowców do wskazówek, zalecanych przemysłowcom belgijskim dałoby niewątpliwie i u nas dodatnie rezultaty.

Walka przeciw nadużywaniu funduszu bezrobocia w Anglii. „L'Usine Belge“ w numerze z dnia 20 lutego r. b. zamieszcza bardzo aktualny artykuł o funduszu bezrobocia w Anglii. Artykuł ten poniżej przytaczamy.

Od chwili kiedy w Wielkiej Brytanii stanął u władzy rząd narodowy zostały przedsięwzięte odpowiednie kroki, zmierzające do usprawnienia funkcjonowania funduszu bezrobocia. Zadaniem nowego rządu w tej dziedzinie jest usunięcie z grona pobierających zasiłki dla bezrobotnych tych osób, które do nich nie miały żadnego prawa bądź dlatego, że zostały wciągnięte na listę otrzymujących zasiłki bezprawnie, bądź dlatego, że w rzeczywistości opuściły zawód, który im dawał prawo do zasiłków, bądź wreszcie dlatego, że posiadały skądinąd wystarczające środki do życia.

Zdaje się, że kroki powyższe miały skutek natychmiastowy, gdyż wielu bezrobotnym cofnięto przewidziane zasiłki; dotknęło to zwłaszcza bezrobotnych zatrudnianych chwilowo, pracowników sezonowych, a przede wszystkim kobiety zamężne.

Przeszło 150 000 kobietom zamężnym zostało cofnięte w obecnej chwili prawo do pobierania zasiłków dla bezrobotnych. Większa część z pośród nich została ubezpieczona od bezrobocia przy wstąpieniu do warsztatu pracy. Okres przebywania tych kobiet w warsztatach był bardzo krótki; opuszczały one pracę z chwilą zamążpójścia. Aby nie utracić prawa do pobierania zasiłków dla bezrobotnych, wystarczało tym kobietom zarejestrować się w urzędach pośrednictwa pracy. W dzisiejszych ciężkich czasach były one narażone na minimalne ryzyko znalezienia pracy!

Wszystkie te kobiety, wstępując do zakładu pracy, zgóry były zdecydowane porzucić pracę natychmiast po otrzymaniu prawa do korzystania zasiłków dla bezrobotnych i powrócić na swe stanowiska gospodyń domu.

Oczyszczanie funduszu trwa nadal i prawdopodobnie za parę tygodni ilość usuniętych bardzo wzrośnie. Już teraz mówi się o zaoszczędzonych kilku milionach funtów sterlingów.

„Powyższy przykład jest godny naśladowania w naszym kraju — pisze „L'Usine Belge“. Różnemi okólnikami i środkami dorywcze nasz rząd tolerował niedopuszczalne w praktyce funduszu bezrobocia nadużycia. Specjaliści twierdzą, że można byłoby wymienić sporo wypadków gdzie regulamin tolerował nadużycia zbiorowe; przytoczyć tu można wypłacanie

zasiłków tragarzom portowym, pracownikom pracującym u siebie w domu, pracownikom sezonowym, osobom częściowo bezrobotnym i t. d. i t. d.“

„Kiedyż wreszcie rząd nasz zastanowi się i przestudjuje poważnie to tak wielce ważne zadanie dla gospodarki naszego kraju?“

TRZECIE TARGI KATOWICKIE.

Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy w Katowicach zawiadamia, że Trzecie Targi Katowickie odbędą się w roku bieżącym w czasie od 14 maja do 5 czerwca 1932 r. w Katowicach na terenach wystawowych przy parku Kościuszki. Zawiadomienie swoje Towarzystwo uzupełnia następującymi uwagami:

„Śląsk i sąsiednie tereny dzięki swemu uprzemysłowieniu, pomimo chwilowego przesilenia gospodarczego, — są stale jeszcze ogromnym rynkiem zbytu dla produktów krajowego pochodzenia. Niestety, przemysł tych terenów dotychczas zaopatruje się w bardzo dużej mierze w takie produkty zagraniczne, które w tej samej, a nawet czasami w lepszej jakości wytwarzane są w kraju. Winę w tym wypadku ponosi poniekąd sam producent krajowy, który prowadzi bardzo słabą propagandę, a nawet w wielu wypadkach nie prowadzi żadnej, dla dotarcia i opanowania bardzo poważnych konsumentów, zwalając niepowodzenie swoich interesów na kryzys gospodarczy.

Wytwórczość Śląska, uwidoczniata w pewnym zakresie na Targach Katowickich, stwarza możliwości zbliżenia konsumenta z całą Polską do produkcji śląskiej, zaznajamia nabywców z tutejszą wytwórczością bądź wystawioną na Targach, bądź też znajdującą się w najbliższych wielkich zakładach przemysłowych.

Obecne dążenia merkantylistyczne i cła protekcyjne, zamykające granice dla importu, dają możność specjalnej ochrony wielu gałęziom przemysłu wewnątrzno-krajowego, a hasłem i programem gospodarczym najbliższych dni winny być:

- a) skoncentrowany wysiłek społeczny nad utrzymaniem w ruchu warsztatów wytwórczości krajowej.
- b) wzmoczenie konsumpcji ogólnej“.

Podając do wiadomości naszych czytelników powyższe uwagi, zaznaczamy, że o warunkach udziału w III Targach Katowickich, cenach stoisk i t. d., które w roku bieżącym mają być bardzo przystępne, można zasięgnąć bliższych informacji w biurze Śląskiego T-wa Wystaw w Katowicach, ul. Stawowa 14.

NOWE KSIĄŻKI.

Nakładem Stowarzyszenia dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce został wydany tom II „Podręcznika Spawania i Cięcia Metali przy pomocy płomienia acetylenowo-tlenowego“, opracowany przez d-ra Alfreda Sznerra i inż. Z. Dobrowolskiego. Wydany poprzednio pierwszy tom „Podręcznika“, opracowany przez dr. Alfreda Sznerra i zawierający 334 stron druku i 152 rysunków omawia materiały i urządzenia (część I: „o gazach używanych przy spawaniu“; część II: „aparaty i przyrządy do spawania“). Tom II, zawierający 216 stron druku i 163 rysunków, jest poświęcony technice spawania. Cena każdego tomu wynosi zł 5,50.

Obszerniejsze sprawozdanie z obu tomów podamy w następnym numerze „Przemysłu Metalowego“.

Tom III jest obecnie w druku.

NOTATKI.

Praworządność skarbowa. Ustawą z dn. 7 listopada 1931 roku wprowadzono kumulację dochodów z uposażeń otrzymywanych u różnych służbodawców, Kumulacja dotyczy zarówno podatku dochodowego jak i 10% go dodatku, względnie od roku 1933 dodatku kryzysowego. Przy obliczaniu różnicy podatku od skumulowanego dochodu powstaje kwestja, czy 10% dodatek pobiera się od podatku od całego dochodu, czy tylko od dochodu za 9 ostatnich miesięcy 1931 roku, w czasie których obowiązywał ten dodatek. Nie powinno być sporu, że tylko ta ostatnia możliwość jest słuszna. Tymczasem okazuje się, że Ministerstwo Skarbu wypowiada pogląd, że 10% dodatek pobiera się do podatku od całego dochodu, wskutek czego 10% dodatek zostaje zastosowany do wynagrodzeń od dn. 1 stycznia, mimo, iż ustawa z dn. 12 lutego 1931 r. wprowadziła ten dodatek dopiero od dn. 1 kwietnia. Mamy zatem działanie ustawy wstecz, i to powtórne, gdyż podobnie jest przecież z samą kumulacją dochodów, która logicznie powinna być stosowana do dochodów osiągniętych po wydaniu ustawy, czyli do dochodów z roku 1932, a więc dopiero w roku podatkowym 1933, nie zaś w roku bieżącym.

W ostatniej chwili dowiadujemy się, że termin złożenia zeznania o skumulowanym dochodzie i wpłaceniu pierwszej raty dodatkowego podatku, oznaczony na dzień 5 marca r. b., zostanie odroczone i że nowy termin ma być wyznaczony najwcześniej na dzień 15 marca r. b.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 4. III. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	1013
Antymon	—	Ołów miękki	383
Cyna standard	4237	Nikiel	—
Cynk hutniczy	408	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1144	Srebro za 1 kg	81

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. Gepner notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach za kg	zł 5,70
Ołów hutniczy	0,80
Cynk hutniczy	0,85
Antymon	1,40
Aluminium hutnicze	3,50
Blacha miedziana	3,10—3,50
Blacha mosiężna	2,70—3,80
Blacha cynkowa	1,24
Nikiel w kostkach	8,—

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwykła	zł 8,80	Cegła kottłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopolakowa normalna	„ 14,30	Cegła kottłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopolakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,—
			„ 1050

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje od d. 1.V.1928 cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 350 złotych + 2%.

Ceny rur żeliwnych.

Biuro Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol” w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojąco lane) . . . . . zł. 59,—
+ dopłata rozmiarowa
Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł. 13 do 25 drożej za 100 kg.
Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . . . zł. 104,15 za 100 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.
od 5 t. . . . . zł. 106,30 za 100 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:
zł. 110,65 za 100 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 115,— za 100 kg
Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:
711×1422×0,45 mm. . . . . 1 zł. 15 gr.
711×1422×0,50 mm. . . . . 1 „ 10 „
1000×2000×0,50 mm. . . . . 1 „ 12 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.
Ceny bez zobowiązania.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

13067. *Marconis Wireless Telegraph Co. Ltd.* Przyrząd do przyjmowania wskazówek przesyłanych zapomocą fal magnetycznych (radjowych) w celu kierowania ruchem statków np. powietrznych.
13076. *Ernst Krause & Co. Aktiengesellschaft.* Trójkołowiec motorowy.
13088. *Firma Heinrich Gläser.* Nadwozie samochodowe z dachem składanym wtył i opuszczonymi bocznymi oknami, urządzeniem ponad obudową tylnych kół.
13041. *Hilary Jezewski.* Przekładnia drążkowa uruchomiana ciężarem obsługującego ją człowieka lub obsługujących ludzi.
13117. *Fried. Krupp Aktiengesellschaft.* Przyrząd do utrzymywania cieczy na określonym poziomie w naczyniach otwartych u góry.
13085. *Ceska zbrojovka, akciová společnost v Praze.* Urządzenie do umocowania łoża broni palnej, w szczególności karabinów.
13052. *Schneider & Cie.* Zespół pojazdów do przewożenia rozłożonego na części działła przeciwlotniczego.
13179. *Aktiebolaget Bofors.* Zasobnik siły ze sprężonym powietrzem.
13065. *Firma Weiss Manferd Accl es Femmuvei Reszvenyrtarsasag.* Łuska do naboju armatnich.
13091. *Władysław Giżyński i Nikodem Giżyński.* Pociąg zapalający i topiący metale.
13123. *Johann Berthold Schultz.* Goniec do napędu czółenka.